

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасна українська мова
(лексикологія, фразеологія і лексикографія)»

Компонента освітньої програми – обов'язкова (4 кредити)

Освітньо-професійна програма	Українська мова та література
Спеціальність	A4 Середня освіта
Галузь знань	A Освіта
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача	Гуцуляк Тетяна Євгенівна – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови, доцент https://mulanguage.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobitnyky/hutsuliak-tetiana-yevhenivna/
Контактний тел.	+0372-58-48-32
E-mail:	t.gutsuliak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2754
Консультації	понеділок з 14.30 до 15.30

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія і лексикографія)» належить до обов'язкових дисциплін у підготовці студентів-філологів першого року навчання. Він розкриває основні теоретичні положення, необхідні для розуміння місця лексико-семантичного мовного рівня в цілісній системі української мови. Готує студентів – майбутніх учителів – до опанування її лексичних та фразеологічних засобів, до різноманітних принципів лексикографічного фіксування та опису мовного матеріалу. Мета й завдання навчальної дисципліни спрямовані на формування теоретичних навичок і практичних умінь, необхідних для викладання української мови в ЗЗСО, а також для здійснення науково-дослідної роботи.

Мета навчальної дисципліни полягає в тому, щоб подати студентам вичерпні знання про лексико-семантичний рівень української мови, розкрити специфіку лексичних та фразеологічних одиниць, системний характер відношень між ними та представити особливості їх лексикографічного закріплення. Сприяти

підготовці студентів першого курсу до викладацької та науково-дослідної роботи, формувати цілісне розуміння про лексико-семантичний рівень української мови як невід’ємну частину для осягнення всіх інших мовних рівнів; розкрити проблемні питання вивчення лексикології, фразеології та лексикографії в ЗЗСО.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Змістовий модуль 1. ЛЕКСИКОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО МОВНОГО РІВНЯ	
Тема 1	Формування і розвиток словникового складу сучасної української мови. Лексикологія – як наука про словниковий склад мови
Тема 2	Слово – найважливіша формально-семантична одиниця мови. Проблеми вивчення лексичного значення слова в ЗЗСО
Тема 3	Семантико-структурні особливості багатозначних слів
Тема 4	Типологія лексичних значень слова. Вивчення переносних значень слів у ЗЗСО
Тема 5	Омоніми в лексико-семантичній системі української мови
Тема 6	Синонімія як джерело розвитку й збагачення лексико-семантичної системи української мови
Тема 7	Антоніми. Пароніми. Їх роль у лексико-семантичній системі мови. Лексичні помилки та їх вивчення в ЗЗСО
Змістовий модуль 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПОХОДЖЕННЯМ ТА СФЕРАМИ ВЖИВАННЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЧНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
Тема 8	Поділ лексики української мови за походженням. Проблемні аспекти цієї теми в ЗЗСО
Тема 9	Стилістична диференціація словникового складу української мови
Тема 10	Активний і пасивний склад лексики української мови
Тема 11	Фразеологія як самостійний розділ мовознавства. Особливості вивчення фразеологізмів в ЗЗСО
Тема 12	Українська лексикографія. Основні типи словників, що їх використовує вчитель-словесник

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання та вивчення курсу здійснюватиметься за допомогою (1) **освітніх технологій**, зорієнтованих на особистість учасника навчального процесу (*особистісно орієнтована технологія навчання*) з використанням технологій розвивального навчання; інтерактивних технологій кооперативного, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань; (2) освітніх технологій, спрямованих активізувати та інтенсифікувати діяльність студентів (*дослідницькі технології; технології проблемного навчання; технології самоосвіти*); (3) освітніх технологій модульного навчання.

Визначені технології навчання передбачають використання таких **методів**: організації навчально-пізнавальної діяльності; пояснювально-ілюстративного методу; проблемного викладу матеріалу; методу бесіди; узагальнення та інтерпретації складних мовних явищ; моделювання проблемних ситуацій щодо аналізу та розуміння певних мовних явищ; аналітичного методу, дослідницького та методу опрацювання наукових джерел.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю: *усні й письмові відповіді студента; тестування; модульні контрольні роботи.*

Форма підсумкового контролю – *іспит.*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерії успішного оцінювання передбачають, що здобувачі вищої освіти отримуватимуть мінімальні бали за кожен запланований результат навчання.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися політики академічної доброчесності, яку регламентують такі документи:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича». URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriiia-fedkovycha/>;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича». URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu/>.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 416 с. URL: <http://shron.chtyvo.org.ua>
2. Вакуленко Г. М., Клипа Н. І. Прикметникова синоніміка в художньому мовленні П. Куліша. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ltkp/2010_5_9/fil/0020.pdf
3. Вебсловник жіночих назв української мови / Укладачка Олена Синчак; наук. ред. Ганна Дидик-Меуш; наук. консультант Василь Старко. Львів, 2022. URL: https://r2u.org.ua/html/femin_details.html
4. Вусик О. С. Словник українських синонімів Понад 1500 синонімічних гнізд / За ред. докт. філолог. наук, проф. А. М. Поповського. Дніпропетровськ: Січ, 2000. 424 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000026175>
5. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. URL: <http://www.parasolcorpus.org/>
6. Городенська К. Г. Українська неологія. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 137–141. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/6059>
7. Динаміка лексичної та фразеологічної систем української мови в лексикографічному відображенні: монографія [автори: І. С. Гнатюк, О. М. Миронюк, З. Г. Козирєва, І. А. Самойлова, В. О. Балог, Н. Г. Гордієнко, Н. В. Сніжко, Л. О. Тименко, Т. В. Цимбалюк-Скопненко, Л. І. Дідун, Л. В. Мовчун, О. М. Тищенко, О. А. Дюндик; відп. ред. І. С. Гнатюк]. Київ, 2021. [Електронне видання]. URL: <https://iul-nasu.org.ua/biblioteka.html>
8. Заславська Н. В. Обережно міжмовні омоніми. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/КМ/pdfs/Magazine28-20.pdf>
9. Корпус української мови. Лінгвістичний портал. *Mova.info*. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209>
10. Молодіжний сленг. Короткий список лексичних одиниць молодіжного сленгу. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Молодіжний_сленг
11. Нова мова. Проект розвитку української мови URL: <http://www.novamova.com.ua/217.html>
12. Регушевський Є. С. Чи є у мові зайві слова? URL: <http://www.kulturamovy.org.ua/КМ/pdfs/Magazine14-12.pdf>
13. Російсько-український словник. За ред. А. Ю. Кримського та С. О. Єфремова / підготував О. Телемко. Київ: Держ. вид-во України–УАН, 1924–1933. Т. 1–3. Київ: К.І.С., 2007. URL: <http://www.r2u.org.ua>
14. Словник мови творчих особистостей України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: наук. ред. Є. А. Карпіловська і З. Г. Козирєва; техн. ред. Л. І. Дідун і Ю. О. Цигвінцева; понад 10000 слів, словосполук і висловів. Київ:

- Інститут української мови НАН України, 2022. 787 с. [Електронне видання]. URL: <https://iul-nasu.org.ua/biblioteka.html>
15. Тлумачний словник української мови: в 20-ти томах (електронна версія Українського мовно-інформаційного фонду НАН України). URL: <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=461&page=20>
 16. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с. URL: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
 17. Українська мова і література в школах України: науково-методичний журнал. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/index.php/resursi>
 18. Урок української: науково-публіцистичний журнал-дайджест (1999–2008 рр.). URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?
 19. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. Київ, 2009. 240 с. URL: <https://iul-nasu.org.ua/biblioteka.html>

Детальну інформацію про вивчення курсу «Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія і лексикографія)» висвітлено в робочій програмі навчальної дисципліни

https://media.chnu.edu.ua/media/mijbfgat/rp_lesykolohiia-frazeolohiia-i-leksykohrafiia.pdf?_gl=1*pjln62*_ga*MTUxNDI3OTUwNC4xNzE1MzI0Nzg1*_ga_Q6273NZQ6Z*cze3NzQ1MTg2MTMkbzcyJGcxJHQxNzc0NTIyNTQxJGo1OCRsMCRoMA